

KERCKHOVEN, Pieter F. van (Antwerpen
10 november 1818 – Antwerpen 1 augustus 1857).
Doorliep samen met zijn vriend Domien Sleenckx
het Antwerpse atheneum en studeerde van 1836 tot
1838 geneeskunde aan de universiteit van Bologna.

Pieter F. van Kerhoven publiceerde zeer veel in zijn korte leven. Hij brak met Hendrik Conscience omwille van diens star katholicisme en werd een vertegenwoordiger van de progressief-vrijzinnige stroming binnen de jonge V.B. (AMVC)

Het Italiaanse milieu stimuleerde zijn romantische aanleg, terwijl de confrontatie met het revolutionaire Risorgimento-klimaat bepalend bleek voor zijn latere liberale en antiklerikale oriëntering. Zijn voortijdige terugkeer – als baccalaureus geneeskunde en filosofie – was vermoedelijk het gevolg van compromitterende contacten met de clandestiene carbonari-beweging. Terug in Antwerpen, werd hij door Jan J. de Laet en Hendrik Conscience geïntroduceerd in het artistieke en culturele leven van de Scheldestad. Hij zou er zich weldra ontpoppen als onvermoeibaar en gedreven, maar ook vooruitstrevend en vaak non-conformistisch kunstenaar en voorman: een profiel dat wel contrasteert met de saaie kantoorloopbaan – in de vaderlijke handelszaak, later in de stedelijke administratie – die hem beschoren was. Hij werd secretaris van **De Olijftak**, speelde – samen met Conscience – een vooraanstaande rol als lid van de geheime flamingantische genootschappen **De Hermans** (1843) en **Het Heilig Verbond** (1845) en als hoofdredacteur en streng en gezagvol criticus in tijdschriften als **De Noordstar**, het (Antwerpse) **Kunst- en Letterblad** en vooral **De Vlaemsche Rederyker**, dat hij tot kort voor zijn dood leidde (1848-1856). Toen de rooms-liberale polarisatie in de jaren 1840 toenam, ontstond een conflict in de schoot van Het Heilig

Verbond. Van Kerckhoven beschuldigde Conscience van (katholiek) opportunisme. Karakterverschillen en persoonlijke rivaliteit wakkerden het geschil verder aan en leidden uiteindelijk tot Van Kerckhovens uitsluiting uit Het Heilig Verbond (1846) en laaghartig twistgeschrijf in de schimpblaadjes *De Roskam* (katholiek) en *De Schrobber* (liberaal) (1847). Voortaan profileerde Van Kerckhoven zich als wegbereider van de progressieve, democratisch-vrijzinnige stroming in de V.B. Zo koos hij in zijn geruchtmakend pamflet *De Vlaemsche Beweging* (1847) resoluut de zijde van de liberalen tegen het 'obscurantisme' van de **katholieke partij** en haar monopolisering van de V.B.

De productie die Van Kerckhove in zijn kort leven – hij overleed op 38-jarige leeftijd aan tuberculose – bijenschreef is even omvangrijk als verscheiden: behalve politieke geschriften vooral romans en verhalen, poëzie en toneel, kritiek en essays. Zijn (vaak onvoldragen) literair werk wordt, behalve door een verrassende mengeling van romantiek en realisme, van sentimentaliteit en ironie, gekenmerkt door soms felle sociale en antiklerikale aanklacht (*Jaak of een arm Huisgezin*, 1842; *Twee Goddeloozen*, postuum 1857 onder pseudoniem van Jan de Vry), alsmede door de voorkeur voor paranormale thematiek (*Ziel en Lichaam*, 1848-1850). Ook in zijn essayistiek waagde hij zich aan controversiële onderwerpen als het magnetisme (somnambulisme) of het utopisch-socialistische gedachtegoed. Niet slechts de vooruitstrevendheid van zijn denkbeelden, maar ook zijn getourmenteerdheid en gespletenheid stempelen Van Kerckhoven tot een vroeg aankondiger van de moderniteit.

WERKEN: Artikelen in *De Noordstar*; *Kunst- en Letterblad*; *De Vlaemsche Rederyker*; – inleiding tot *Vlaemsch Taelverbond. Volledige beschrijving der algemeene letterkundige vergadering (...)*, 1844; – *De Vlaemsche Beweging. Een woord aen het publiek en aen de Vlaemsche schryvers*, 1847; – *Volledige werken*, 13 dln., 1869-1873.

LITERATUUR: L. Baekelmans, *Vier Vlaamsche prozaschrijvers*, 1931; – Y. Stoops, *Pieter Frans van Kerckhoven (1818-1857)*, RUG, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, 1951; – B. Brouwers, *Literatuur en revolutie*, II, 1971; – G.P.M. Knuvelde, 'Een vrijzinnig mysticus Pieter Frans van Kerckhoven', in *Verslagen en mededelingen van de KANTL* (1976), p. 132-152; – G. Schmook, *Hendrik Conscience c.s. schrijven aan Zijne Majesteit Leopold I: 10.10.1846*, 1984; – M. Brys en A. Deprez, *De Noordstar 1840-1842; De Vlaemsche Rederyker 1844-1856* (Bibliografie van de Vlaamse tijdschriften in de negentiende eeuw, nr. 9, 1985); – *Vierde colloquium: Pieter Frans van Kerckhoven*, 1988; – W. Gobbers, 'Kerckhoven, Pieter Frans van', in *NBW*, XIII, 1990.

WALTER GOBBERS